

Сирота В.М.

кандидат педагогічних наук,

доцент УДПУ імені Павла Тичини

**ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ
(на матеріалі вальдорфської навчально-виховної системи)**

Естетичне виховання – це процес формування цілісного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності, здатність до творчого самовиявлення. Однак ця здатність вимагає свідомого, цілеспрямованого, планомірного і систематичного розвитку.

Основою, на якій здійснюється естетичне виховання є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатність до естетичного освоєння дійсності. Цей рівень виявляється як у розвитку всіх компонентів естетичної свідомості (почуттів, поглядів, переконань, оцінок, смаків, потреб та ідеалів), так і в розвитку умінь і навичок активної перетворюючої діяльності у мистецтві, праці, побуті людських взаєминах, у формуванні в школярів певної системи художніх уявлень, поглядів, які зможуть допомогти їм виробити в собі дійові критерії естетичних цінностей, готовність та вміння вносити елементи прекрасного у своє життя.

Методологічною основою і важливим принципом естетичного виховання на сучасному етапі є ідея комплексного підходу, яка у реалізації системи естетичного виховання має подвійне значення. По-перше, система естетичного виховання має будуватися так, щоб різні види мистецтва постійно взаємодіяли між собою у процесі впливу на дитину. По-друге, естетичне виховання як виховання засобами мистецтва, так і засобами дійсності повинно стати органічною частиною будь-якого виду виховання.

Основним структурним елементом системи естетичного виховання є учні, оскільки мета, завдання, специфічні методи естетичного виховання орієнтовані на естетичний і загальний розвиток особистості.

У структурі естетичного виховання суттєвого значення має художня діяльність особистості, оскільки «художнє» виступає як вид естетичного, яке

є для нього родовим поняттям: художня діяльність – вид естетичної діяльності, художня творчість – вид естетичної творчості [1].

Одним з основних завдань школи на сучасному етапі є створення системи розвитку естетичного виховання. Під системою розуміється живий, цілеспрямований, організований і контрольований процес художньо-естетичної освіти, який ми можемо проаналізувати на прикладі однієї з найпоширеніших систем художньо-естетичного виховання вальдорфської педагогіки.

Сутність вальдорфської педагогіки полягає в її спрямуванні на гармонізацію інтелектуальної, емоційної та вольової сфер особистості. Її методологічна основа ґрунтується на ідеях антропософії, у центрі уваги якої – вільне виховання дитини, розвиток її фізично-духовної сутності, в якому провідне місце займає естетичне виховання.

Вальдорфська школа стала предметом особливої уваги таких дослідників як Н.Абашкіна, Т.Васильєва, Т. Євдокієва, В.Пікельна, О.Черкасова та ін.

Вальдорфська школа є синтезом багатьох компонентів. Це – гармонійне сполучення академічного навчання, художньо-естетичного і практично-трудового виховання, спрямованих на розвиток індивідуальності кожного учня.

Естетичний потенціал вальдорфської педагогіки безумовно значний, особливо він приваблює своєю безперечною оригінальністю, глибиною та значущістю художньо-естетичного виховання школярів.

Ідеї Р. Штайнера стали методологічною основою естетичного виховання учнів у вальдорфських школах. Головна ідея теорії Штайнера – це вільна педагогіка, яка не знає соціального, релігійного, національного поділу, педагогіка яка покликана розвивати природні задатки дитини, її внутрішню свободу.

Основа методики навчання – установка на цілісне виховання особистості учня з урахуванням особливостей саме його розвитку. Тому

найважливіша вимога –глибоке вивчення індивідуальних можливостей кожної дитини.

Високі вимоги ставляться до професіоналізму вчителя. У вальдорфській школі один учитель веде дітей з 1-го по 8-й клас майже з усіх предметів.

Учителі мають бути добре підготовлені естетично: вміти малювати, грати на музичному інструменті, ритмічно рухатися. Естетичне середовище, навчальний дизайн, художньо-естетична діяльність і ручна праця розглядаються як неодмінна умова виховання й навчання школярів.

У вальдорфській школі запроваджено навчання за «методом епох» у поєднанні зі звичайними уроками тривалістю 45 хв.

У розкладі уроків навчання вранці «методом епох» поєднується з практичними заняттями після 12-ої години – ручною працею, музикою, ритмікою. Заслуговує на увагу ритмічний початок робочого дня, що виступає як бадьорий гуртуючий етап [2].

У вальдорфських школах вивчають предмети, нехарактерні для традиційної школи, що має на меті надати більш естетичної та практичної спрямованості процесу навчання, забезпечити тісну взаємодію теоретичного навчання з художньо-прикладною діяльністю, інтеграцію різних галузей знань.

Важливим у вальдорфській школі є трудове виховання («уроки рукоділля і ремесел»), однакове для хлопчиків і дівчаток: усі діти вчаться переплітати книги, столярувати, в'язати, ліпити з пластиліну й глини, шити ляльки або костюми для вистав.

Фундаментальний принцип вальдорфської педагогіки – «художнє передує інтелектуальному» формує художньо-естетичне сприймання прекрасного в мистецтві та дійсності.

Таким чином, організація різнобічної художньо-творчої діяльності учнів вальдорфської школи забезпечує естетизацію навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Лихачев Б.Т. Теория эстетического воспитания школьников. – М.: Просвещение, 1985. – 176 с.
2. Максимюк С.П. Педагогіка. Світове значення педагогічних систем М. Монтессорі, С.Френе, Р.Штайнера www.academy.com.ua
3. Штайнер Р. Воспитание ребенка с точки зрения духовной науки. – М.: Парсифаль, 1993. – 93 с.